

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 9 april – 10:30 uur d.d. 10 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Zorgpersoneel in de 'frontlinie' Bewoners en personeel in verpleeghuizen Mensen die op hun werk besmet dreigen te raken 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Nederlandse fabrikanten van beschermingsmiddelen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek dat zich (o.a. op sociale media) zorgen maakt Politici

Samenvatting

- Sinds gisteren domineert het tekort aan beschermingsmiddelen in verpleeghuizen het mediabeeld. Uit angst om besmet te raken namen meerdere medewerkers Zorginstelling WoonzorgUnie (WZU) Veluwe al ontslag. Ook op social media worden zorgen geuit over het tekort aan beschermingsmiddelen buiten het ziekenhuis.
- Daarbij doet de schrijnende situatie in verpleeghuis De Leeuwenhoek vermoeden dat het virus zich in meer verpleeghuizen snel verspreidt. Ook heerst nog altijd ongenoegen rond het bezoekverbod; gaan de maatregelen niet ten koste van de menselijkheid en de mentale gezondheid?
- Zorginstellingen, brancheorganisaties en fabrikanten waarschuwen dat de Nederlandse inkoop van mondkapjes te traag op gang komt. Ze hebben 'scherpe kritiek' op de samenwerking tussen het ministerie van VWS en het Landelijk Consortium Hulpmiddelen. Besluiten over leveringen worden niet snel genoeg genomen en de samenwerking verloopt niet goed. Zo had Nederland (twee weken) eerder kunnen beginnen met de eigen productie van mondkapjes.
- Trouw schrijft dat de huidige maatregelen kunnen leiden tot een scheiding tussen 'rekkelijken en de preciezen'. Naarmate de huidige situatie langer duurt, zou meer spanning komen staan op deze groepen. Bovendien zouden de maatregelen voor verwarring zorgen ('Mag ik mijn ouders bezoeken?')
- In aanloop naar het paasweekend peilt EenVandaag dat 80% van de mensen niet van plan is af te spreken met anderen, terwijl een op de zes wel afspreekt met mensen buiten hun eigen huishouden.
- FNV stelt dat een miljoen werknemers in uiteenlopende beroepen op hun werk de kans lopen besmet te raken.
- Experts waarschuwen voor een 'wildgroei' aan zelftesten (op immuniteit).
- Volgens branchevereniging ActiZ dreigt de zorg voor besmette ouderen, zowel in verpleeghuizen als thuis, vast te lopen.

Karakterisering berichtgeving

- In de ochtendkranten komen diverse onderwerpen aan bod. Grote onderwerpen zijn het Europese hulppakket, de staatssteun om Air France-KLM te redden en het tekort aan beschermingsmiddelen in verpleeghuizen. Ook wordt er vooruitgekeken naar het 'paasweekend op afstand'.
- Sinds gisteren domineert het tekort aan beschermingsmiddelen in verpleeghuizen het mediabeeld. Zo klagen zorginstellingen, brancheorganisaties en fabrikanten over de samenwerking tussen het ministerie van VWS en het Landelijk Consortium Hulpmiddelen.
- De Volkskrant en AD hebben aandacht voor de testen en wat de inzet mogelijk kan betekenen.
- Er blijft aandacht voor berichten van artsen en verpleegkundigen in de frontlinie. Er zijn zorgen over de mentale nasleep voor zowel patiënten als personeel.
- Waar gisteren veel aandacht was voor het gebruik van apps in de coronabestrijding en de daaraan gekoppelde privacy-voorwaarden, komt dit onderwerp vandaag amper terug in de media.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Identiteiten*

- De Britse premier Boris Johnson is van de intensive care.
- Vier baby's in de Chinese stad Wuhan zijn volgens Chinese onderzoekers waarschijnlijk in de baarmoeder besmet met het nieuwe coronavirus.

Scenario's

- Het gebruik van testkits in Belgische verzorgingstehuizen verloopt moeizaam omdat een foute handleiding werd meegeleverd. Daarin staat dat je het staafje diep in de neus moet steken, maar dat is niet de bedoeling. Bij een ziekenhuis in Gent zijn "massaal veel" meldingen van bloedneuzen binnen gekomen. De directeur van een Antwerps verzorgingstehuis zegt dat het zeer traumatiserend is voor de inwoners. Mogelijk zijn de tests ook nog eens niet bruikbaar, omdat ze op de verkeerde manier zijn afgenomen, waarschuwen wetenschappers.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Via de social kanalen van minister De Jonge zijn donderdag 1120 berichten verwerkt. Vrijdagochtend stonden er 775. Er waren enkele vragen over de kosten van een test. Kleine zorgaanbieders geven aan dat deze kosten best oplopen. Via de social kanalen van minister Van Rijn werden donderdag 98 berichten verwerkt. Vragen gingen over aanbiedingen van mondkapjes.
- Via de social kanalen van VWS worden donderdag 510 berichten verwerkt. Vragen gingen over de functionaliteit van een intellectuele lockdown, vaccinatie en immuniteit tegen het virus, over hoe bezwaar kan worden gemaakt worden tegen de maatregel huisarts je gegevens kan doorsturen naar het ziekenhuis, het tekort aan mondkapjes. Andere vragen waren: 'Kan ik helpen met het ontwikkelen van de app?', 'Kan ik de ontwikkelingen van de app volgen?', 'Hoe wordt het zorgpersoneel buiten het ziekenhuis geholpen?', en 'Wat is de voorraad van dialyse-apparaten?'.
- FNV krijgt veel vragen van zorgmedewerkers of ze werk mogen weigeren als de werkgever niet kan garanderen dat het veilig gebeurt. "...moeten meer bedden bij komen, maar er is nu al niet genoeg materiaal om veilig te werken", aldus een bestuurder van FNV.

*Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?**Ziekenhuiszorg en IC-capaciteit*

- Brabantse ziekenhuizen gaan na het paasweekend voorzichtig onderzoeken of zij meer reguliere patiënten kunnen behandelen.
- Het Maasstad Ziekenhuis gaat gebruik maken van een slim computersysteem dat volautomatisch kijkt hoe erg de longen van coronapatiënten beschadigd zijn geraakt.
- De Nederlandse bedden- en matrassenfabrikant Koninklijke Auping gaat mondkapjes maken om de tekorten in de zorg te dichten. De komende weken wordt de productie gestart.
- Bedrijven door het hele land stellen auto's beschikbaar voor zorgmedewerkers die met het openbaar vervoer naar hun werk gaan. Inmiddels zijn er zeker 630 auto's beschikbaar, maar daarmee is nog niet iedereen geholpen. Er staan nog zo'n 200 zorgmedewerkers op de wachtlijst.

Testen

- Het laboratorium in het Bravis Ziekenhuis in Roosendaal kan door een nieuw apparaat 2.000 in plaats van 500 testen per dag afnemen.
- Innatos gaat na de Pasen testen aanbieden waarbij kan worden getest of mensen antistoffen hebben aangemaakt tegen het coronavirus. Men kan zich laten testen wanneer zij twee weken klachtenvrij zijn. De mobilelabs komen op verschillende locaties in het zuiden van het land.

Onderzoek

- In samenwerking met bloedbank Sanquin breidt het Erasmus MC het onderzoek naar het effect van het toedienen van bloedplasma van genezen coronapatiënten uit.

- Nederland start aankomende week met een landelijk onderzoek naar het gebruik van chloroquine en hydroxychloroquine.
- In Nieuwsuur aandacht voor een groot wetenschappelijk onderzoek in het Duitse district Heinsberg. Uit het onderzoek blijkt nu al dat 15% van de bevolking antistoffen heeft ontwikkeld omdat ze het virus hebben gehad en dat het percentage dat aan COVID-19 sterft veel lager ligt dan gedacht. Een viroloog van de Universiteit Bonn spreekt in een persconferentie van 0.37%.
- Uit onderzoek van Amerikaanse academie van wetenschap (NAS) blijkt uit een laboratoriumstudie dat het virus zich bij een hogere temperatuur of luchtvochtigheid minder goed verspreidt. Maar er spelen zoveel andere factoren mee, dat die uitkomsten weinig zeggen over de echte wereld. Veel studies over het verband tussen verspreiding en klimaat spreken elkaar ook tegen, zegt Martin Grobusch, hoogleraar tropische geneeskunde.
- Uit onderzoek van Harvard University blijkt een sterk verband tussen sterfte door het coronavirus en de hoeveelheid fijnstof in de lucht. Hoogleraar preventieve geneeskunde Onno van Schayck noemt de Amerikaanse studie 'indrukwekkend'. "Zo'n duidelijk verband tussen luchtvervuiling en longontstekingen, dat is niet eerder vertoond." Milieu-epidemioloog Lidwien Smit van de Universiteit Utrecht is terughoudender: "Het is knap dat ze zoveel data hebben verzameld, maar dit is nog een startpunt."

Overig

- Zorginstellingen bestellen nog op grote schaal beschermingsmiddelen buiten het LCH om. ROAZ Brabant-voorzitter Bart Berden vindt een LCH een goed idee, maar zegt dat het de praktijk moeilijk te coördineren is.
- De gemeente Rotterdam opent volgende week een meldpunt om kwetsbare kinderen beter in beeld te krijgen, nu kinderen vanwege de coronabeperkingen thuiszitten.
- Koning Willem-Alexander en koningin Máxima leggen tijdens de Nationale Herdenking 'gewoon' een krans bij het nationale monument op de Dam. De rest van de Dam blijft leeg.
- Duizenden ouderen krijgen vrijdag een bloemetje bezorgd om ze op te beuren, nu ze vanwege de coronacrisis weinig tot geen bezoek krijgen. Dit is een idee van rapper Ali B. Die legde het contact tussen ouderenbond ANBO en de sierteeltindustrie, die haar bloemen vanwege corona niet kwijtraakt.
- In EenVandaag komt het conflict tussen Nederland en de Antillen aan bod. Inwoners geven aan niet gezien te worden. Zo zou het steken dat Nederland een lening mogelijk maakt, maar wel 1 miljard gunt aan Italië.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

Verzorgingshuizen

- Met het IGJ-onderzoek naar De Leeuwenhoek, geven journalisten aan dat de situatie daar waarschijnlijk niet op zichzelf staat.
- Zorginstelling Laurens in Rotterdam zegt dat het virus zich snel verspreidt in verpleeghuizen als het eenmaal binnen is. Hierbij zien ze dat maatregelen op de ene locatie minder effect heeft dan op de andere locatie.

Overigen

- Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) zag het aantal wekelijkse telefoontjes sinds de coronacrisis teruglopen van gemiddeld 132 per week naar 50 per week. Volgens Iva Bicanic, hoofd van het CSG, is de afname deels te verklaren doordat het uitgaansleven, sport en school stilligt. Maar op basis van wetenschappelijk onderzoek zegt Bicanic bijna zeker te weten dat het misbruik in de huiselijke kring toeneemt als gevolg van oplopende stress door de coronacrisis.
- Het aantal kankerdiagnoses is sinds de uitbraak van het coronavirus met 30% gedaald. Ook wordt minder vaak een beroep gedaan op een kankerspecialist. De Nederlandse Kankerregistratie zag het aantal diagnoses de afgelopen weken flink dalen, vermoedelijk omdat mensen bang zijn besmet te raken met het coronavirus tijdens een doktersbezoek. Ook de gedachte dat momenteel alleen acute zorg wordt verleend, houdt mensen bij een oncoloog weg.
- Zorginstelling WoonZorgUnie (WZU) Veluwe luidt de noodklok door een groot tekort aan beschermingsmiddelen en zorgpersoneel. "Er is een enorm gebrek aan persoonlijke beschermingsmiddelen. Bovendien is er een enorme bureaucratie om zorgmedewerkers te testen. Intussen

grijpt het virus met name in onze vijf woon- zorgcentra steeds sneller om zich heen." De branchevereniging van zorgorganisaties ActiZ onderschrijft de zorgen van WZU Veluwe.

- Volgens branchevereniging ActiZ dreigt de zorg voor besmette ouderen, zowel in verpleeghuizen als thuis, vast te lopen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokken?

- Uit onderzoek in opdracht van het Rode Kruis blijkt dat hulp vragen aan een onbekende in de coronacrisis voor veel Nederlanders een te hoge drempel is. 'Vooral onder 70-plussers is de schroom groot'. Slechts 9% heeft er geen moeite mee, zegt het Rode Kruis. Niet alleen ouderen zijn bang om een onbekende te vragen of ze boodschappen voor ze willen doen als ze zelf niet naar de supermarkt kunnen. Van alle Nederlanders durft bijna 40% dat niet of pas na langdurig twijfelen. Datzelfde percentage geldt ook voor hulp vragen aan een onbekende bij eenzaamheid. En 37% durft niet of nauwelijks aan onbekenden te vragen of ze de hond willen uitlaten. Volgens het onderzoek maakt 12% van de Nederlanders zich op dit moment zorgen of er wel mensen in hun omgeving zijn die hen kunnen helpen als dat nodig is. Driekwart van de duizend ondervraagden die meededen aan het onderzoek zegt dat ze wel voldoende mensen kennen aan wie ze hulp zouden kunnen vragen. De meesten (80%) durven in de huidige situatie ook vaker hulp te vragen aan zo'n bekende.
- Meerdere medewerkers van zorginstelling WoonZorgUnie (WZU) Veluwe namen ontslag uit angst voor een besmetting.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- ActiZ blijft hameren op voldoende voorraden. "Wij zitten in het vervelende dilemma dat we zorg moeten leveren, maar ook onze medewerkers moeten beschermen, en natuurlijk ook in de thuiszorg", zegt bestuurder Conny Helder.
- KWF Kankerbestrijding, Stichting kanker.nl, de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties (NFK), Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) en Stichting Oncologische Samenwerking (SONCOS) roepen op dat iedereen die zich zorgen maakt om kanker of klachten heeft, vooral naar de dokter moet gaan. Ook mensen die kanker hebben of hebben gehad, moeten niet wachten met een bezoek aan een dokter bij klachten. "Belangrijk is dat mogelijke signalen voor kanker niet worden gemist".
- Een groep wetenschappers wil dat er een nationaal onderzoeksplatform komt om Nederland zo goed mogelijk uit de coronacrisis te leiden. Daar moet al het wetenschappelijk onderzoek samenkomen om tot de beste exitstrategieën te komen. "Versnippering dreigt", schrijven ze in een ingezonden brief in NRC met als kop: Gebruik ons om de crisis te bezweren.
- Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) zegt zich zorgen te maken om een toename van seksueel misbruik in thuisituaties en online. Ook vreest Iva Bicanic, hoofd van het CSG, voor een toename van online misbruik nu kinderen "langer dan ooit achter het scherm zitten". Bicanic adviseert ouders om met hun kinderen over online misbruik te praten.
- De Nederlandse Vereniging voor Traumachirurgie (NVT) maakt zich grote zorgen om het paasweekend. Door het lekkere weer zijn traumachirurgen bang dat mensen massaal op de motor of racefiets stappen en daarbij letsel oplopen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

[Beschermingsmiddelen](#)

- Zorginstellingen, brancheorganisaties en fabrikanten waarschuwen dat de Nederlandse inkoop van mondkapjes te traag op gang komt. Ze hebben 'scherpe kritiek' op de samenwerking tussen het ministerie van VWS en het Landelijk Consortium Hulpmiddelen. Besluiten over leveringen worden niet snel genoeg genomen en de samenwerking verloopt niet goed. Zo had Nederland (twee weken) eerder kunnen beginnen met de eigen productie van mondkapjes. Volgens een betrokkene rond het ministerie gaat Nederland veel te gecaluleerd te werk. Ook is er de kritiek dat Nederland zich vooral richt op inkoop van mondkapjes vanuit China.

- Vanuit verschillende hoeken klinkt verontwaardiging over het nieuws dat de productie van mondkapjes te traag zou lopen. V&VN vraagt zich af we nou onnodig twee kostbare weken hebben verloren? PVV-fractievoorzitter Geert Wilders schrijft dat kostbare tijd is verspild met productie mondkapjes door een 'weifelende en berekenende minister Van Rijn'; "Ongelooflijk, zorgmedewerkers lopen onbeschermd grote risico's en minister is traag en zuinig. Maar wel honderden miljarden aan Zuid-Europa geven..."

Discussie over apps

- Autoriteit Persoonsgegevens (AP) vindt het besluit van het ministerie van VWS, waarbij huisartsen tijdelijk en zonder toestemming van de patiënt de digitale samenvatting van het medisch dossier kan inzien, 'acceptabel'. Wel vindt het AP dat ook in crisistijd de privacy moet worden gerespecteerd.
- In een opiniestuk in het AD geeft Hans van Soest aan dat een app 'de boel kan helpen verlichten'. "Onze privacy moeten we niet lichtzinnig overboord gooien, maar het is wat voorbarig om nu al te doen alsof ons land verandert in een Big Brother-samenleving."
- In een commentaarstuk van het FD stelt de journalist dat het kabinet te voorbarig is om een app in te voeren. Vooral de uitspraken van het kabinet "komt de app er niet, dan moet Nederland langer in lockdown" staat volgens hem haaks op de eerdere lijn van het kabinet dat het nog niet mogelijk is om uitspraken te doen over de toekomst.

Social media

- In gesprekken op social media met de VWS-bewindspersonen en met VWS gaat nog erg veel over de tekorten aan beschermingsmiddelen buiten het ziekenhuis. Verschillende mensen blijven hun zorgen uiten over fietsers of hardlopers die onvoldoende afstand houden. Veel berichten over de situaties in verpleeghuizen, mensen die overlijden zonder getest te zijn. Er worden zorgen geuit over de schaarste in beschermingsmiddelen en statistieken in vergelijking met andere landen, het inzien van medische gegevens door huisartsen, waarom men zich niet kan laten testen nu de testcapaciteit vergroot is. Ook zijn er zorgen over de naleving van maatregelen rondom Pasen, om besmettingen in een Rotterdams verzorgingstehuis en het tekort aan mondkapjes.

Context

- Volkskrant-journalist Kustaw Bessems vraagt zich af of we niet te veel luisteren naar een kleine groep deskundigen. Hij schetst hierbij dat je hier niet tegen kunt zijn, maar dat er voortdurend meningsverschillen zijn tussen deskundigen, zowel in Nederland als in het buitenland. Ook blikt hij vooruit naar de toekomst: Het kan goed zijn dat we de komende jaren niet uit de ellende raken. Mensen willen weten of ze immuun zijn, zodat ze weer op bezoek kunnen bij hun ouders. De deskundigen zoals het RIVM zijn in Bessems mening daarin niet genoeg, er is ook kennis nodig uit het buitenland zoals historici, technerds, sociologen etc.

Trends/ opiniepeilingen

- Uit een opiniepeiling van EenVandaag (onder bijna 28.000 panelleden) blijkt dat de meeste mensen (80%) dit paasweekend niet afspreken met anderen. Een op de zes mensen spreekt wel af met mensen buiten hun eigen huishouden. Volgens het onderzoek spreekt de helft van de mensen die een paasbezoek hebben gepland hooguit met twee anderen af. De andere helft verwacht meer dan drie personen buiten hun huishouden te ontmoeten.
- In de 'stelling van de dag' van de Telegraaf '1,5 meter afstand wordt het nieuwe normaal' reageert 55% het daarmee oneens te zijn. 37% is het eens met de stelling.